

TARİKAT PİRLERİ VE TARİKATLERİ: KÂDİRİLİK VE KÂDİRİYYE (1)

A) Pîri (kurucusu): ABDU'L-KÂDİR GİYLÂNÎ (470-561/1077,78-1166):

Abdu'l-Kâdir Giylânî, 470 (1077/1078) tarihinde Hazer Deni-zi'nin güneyinde bulunan Giylân (Geylân, Ceylân) eyaletine bağlı Nîf yahut Neyf köyünde doğmuştur. Hakkında yazılan biyografilerde ona, pek çok efsanevi olaylar yakıştırılmıştır. Bu arada kendisinin Hz. Hasan soyundan geldiği ileri sürülmüş ise de babasının adının yabancı (acemî) olması, bu iddiâyı çürütmekte; bu iddiânın, torunu Kadî Ebû Sâlih Nasr tarafından uydurulduğu anlaşılmak-tadır. Küçük yaşta babasını kaybetmiş, annesinin müsaadesiyle tahsil için geldiği Bağdat'ta Tebrîzî'den (öl. 502/1109) sarf ve nahiv okumuş, birçok şeyhten Hanbelî fıkhı öğrenmiştir. 49 oğlu olduğuna göre çok kadınla evlenmiş olduğu ortaya çıkmaktadır. Kendisini tasavvufa yönelten şeyh, ünlü Ebû'l-Hayr Muhammed ibn Müslim ed-Debbâs(öl. 525/1131)dir.

Hacı Muharrem Efendi, tarikat pirleri özetlediği Makamât-i Ezkâr-ı İlâhiyye li Salikî't-Tarîkatî'l-Kadiriyye'de Abdu'l-Kadir Giylânî'nin Hz. Hasan soyundan geldiğini, anasının Ümmü'l-Hayrâtî'l-Cebbâr (Şezerât'a sadece Ümmü'l-Hayr: 4/199) olduğunu ve ana tarafından Ebû Abdillâh Savmaî'nin torunu olduğunu belirtmekte ve: " " " " 'ışk' lafzının hesabınca 470 tarihinde Taberistan'da Ceylân nam kasabada dünyayı teşrif ve "

" " " " "

kemâl-i ışk" terkibine eşit olan 561 senesi Rebî-ulâ-hi-rinin onuncu Cumartesi gecesi Bağdat'ta ukbâ evine gittiler." demektedir (A.g.e., s. 47).

ed-Debbâs'ın tarikatı sıkı idi. Müritleri, bir Hanbelî fakîhinin aralarına girmesini önceleri benimsemediler ise de daha sonra Abdu'l-Kadir, tasavvuf hırkası giymeğe lâayık olduğunu kabul ettirdi. Hırkayı kendisine Ebû Sa'd Mübârek el-Muharrimî (öl. 521/1127) giydirdi. Sûfî Yûsuf el-Hemedânî(440-535/1048-1140)nin yönlendirmesi üzerine vaaza başladı. Cemaatin çoğalıp mescid dışına taşması üzerine Abdu'l-Kadir, vaazlarını Mescidin dışında sürdürdü. Cuma sabahları ve Pazartesi akşamları kendi medresesinde, Pazar akşamları ise tekkesinde vaaz edermiş.

Vaazlarının ana teması, mürîdin bir süre dünya zevklerinden el çekip olgunlaşması, daha sonra normal yaşantısına dönüp halkı irşâd-etmeğe çalış-masıdır. "Her velînin başı, benim ayaklarımın altındadır" sözü kendisine nispet edilirse de Şeyhin kendi eserlerinde böyle bir şatha (aşırı sava) rastlanmamıştır. Margol-iouth'a göre Abdu'l-Kadir hakkında efsanelerin

çoğalmasında, kendisinin birçok evlâdı olmasının da payı vardır. Evlâdından 11(onbir)i babalarının yolunda yürümüştür ki isimleri şöyledir:

Îsâ (öl. 573=1077/1078 Mısır), Abdullah (öl. 589=1193 Bağdat), İbrâhîm (öl. 592=1196 Vâsıt), Abdu'l-Vahhâb (ö. 593=1197 Bağdat) yahya ve Muhammed (öl. 600=1207 Bağdat), Abdu'r-Razzak (öl. 603=1207 Bağdat), Mûsâ (öl. 618=1221 Şam), Abdu'l-Azîz (öl. 602=1205/1206 Sincar'da Ciyâl köyü), Abdu'r-Rahmân (öl. 587=1191, Abdu'l-Cebbâr (öl. 575=1179/1180).

(devamı yarın..)